

A stylized illustration of a hand holding a large red leaf. The hand is composed of several overlapping, semi-transparent shapes in shades of red, pink, and grey, creating a layered effect. The leaf is a solid, vibrant red. The background is a light, neutral color.

AMPLIANT HORIZONS

Memòria
2015

Català

Institut Borja de
Bioètica

UNIVERSITAT RAMON LLULL

UNIVERSITAT RAMON LLULL

AMPLIANT HORIZONS

MEMÒRIA 2015

C/ Santa Rosa, 39-57 08950 Esplugues de Llobregat (Barcelona)
web: www.ibb.url.edu

ÍNDEX

1. Qui som / Què fem	7
2. Docència	9
3. Recerca	14
4. Assessorament	19
5. Projectió social	20
6. Participació en jornades i conferències	27
7. Projectió internacional	30
8. Biblioteca i Centre de Documentació	32
9. Informació econòmica	33
10. Agraïments	34

Redacció i Coordinació de la publicació:
Maria José Abella (Comunicació) mjabella@ibb.url.edu
Edita: Institut Borja de Bioètica
Ediciones Gráficas Rey
c/ Albert Einstein, 54, C/B,
Nau 14-15; 08940 Cornellà de Llobregat (Barcelona)

Presentar la memòria de l'any 2015 de l'Institut Borja de Bioètica (IBB) és ocasió d'agraïment i de satisfacció per compartir.

Al darrera i al capdavant de les activitats, projectes, publicacions, i recerques, hi ha persones convingudes i responsables. Hi ha equips humans que marquen un estil i que aposten per compartir, en un servei a la societat, els seus coneixements, inquietuds, destreses i propostes humanitzadores. Vagi per endavant el meu sincer agraïment a quants han fet possible tot el que avui presentem.

L'any 2015 ha estat important i significatiu en la història de la nostra Institució. Al gener la Dra. Montserrat Esquerda i Aresté es va incorporar com a Directora General de l'Institut Borja de Bioètica-URL, i Helena Roig Carrera ho va fer com a Directora Adjunta.

La nova Direcció ha donat embranzida a l'especialització, docència, recerca, compromís i rigor intel·lectual de l'IBB.

Hem incrementat l'oferta formativa, tant a nivell de cursos d'iniciació en Bioètica com a nivell d'actualitzacions i especialització. Els *up-dates* en Bioètica han tingut molt bona acollida. Amb aquests cursos l'IBB vol donar resposta a les necessitats dels professionals amb formació prèvia en aquest àmbit.

L'any 2015 el grup de recerca de l'IBB (*Grup Interdisciplinari de Bioètica-GIB*), ha estat reconegut com a *Grup de Recerca Emergent* per la Comissió de Recerca de la Universitat Ramon Llull.

S'han ampliat durant aquest any les col·laboracions interuniversitàries internacionals, amb convenis com el signat amb la *Universidad Centroamericana (UCA)* de Nicaragua.

Hem continuat participant en Conferències i Congressos tant nacionals com internacionals. A l'Assemblea General de l'*European Association of Centers of Medical Ethics (EACME)*, a Cagliari, vaig presentar i comunicar l'elecció de l'IBB com a seu de la Conferència de l'any 2017.

Que la memòria ens ajudi a seguir avançant en el compromís de contribuir a unes societats èticament responsables, justes, solidàries, respectuoses i agraïdes amb la "casa comuna", apassionades pel bé.

Margarita Bofarull Buñuel r.s.c.j.
PRESIDENTA DEL PATRONAT DE L'IBB

Per a nosaltres és un orgull presentar, per primer cop, la memòria anual de l'Institut Borja de Bioètica (IBB). Ens sentim molt honorades per haver rebut la responsabilitat de dirigir aquesta institució tan emblemàtica i estimada, donant així continuïtat a la bona feina que la nostra predecessora, Núria Terribas, va dur a terme al llarg d'anys de dedicació a l'Institut.

L'IBB és avui un centre de reconegut prestigi, capdavanter en la docència, recerca i difusió de la Bioètica, no només a Catalunya i a la resta de l'Estat espanyol, sinó també a tota Europa, on ostenta l'orgull de ser la primera institució especialitzada en aquesta matèria que es va crear.

Al llarg de l'any 2015 hem consolidat i ampliat la nostra aposta per la formació reglada i no reglada, amb el pas d'un total de prop de 1.500 alumnes per les nostres aules. D'altra banda, s'ha assolit un clar compromís amb la recerca, amb el reconeixement del *Grup Interdisciplinari de Bioètica (GIB)* de l'IBB com a Grup de Recerca Emergent per la Comissió de Recerca de la Universitat Ramon Llull, el concurs de diversos projectes a beques de recerca i la integració de l'Institut en la *Comissió de Fundacions de Tecnologia i Recerca* de la *Coordinadora Catalana de Fundacions*. A més, l'IBB ha continuat compromès amb la societat a través de la seva tasca d'assessorament en temes que concerneixen la Bioètica, tant en múltiples comitès i comissions especialitzats, com en els mitjans de comunicació, i ha participat, sovint com a organitzador, en diversos actes públics.

Els nostres plans de futur passen per tres eixos fonamentals: l'aposta per la formació universitària, l'aportació a la societat a través de la recerca i la innovació, i la col·laboració en xarxa amb altres centres i institucions que treballen en el camp de la Bioètica arreu del món.

L'IBB, com a institut universitari, porta en el seu ADN aquesta vocació, la universitària, entesa en el seu sentit més genuí: la cerca de l'excel·lència acadèmica posada al servei a la societat. Es tracta de capacitar les persones perquè s'endinsin plenament en l'apassionant diàleg bioètic i el puguin aplicar allà on exerceixen la seva influència. Per això, hem començat a treballar, ja durant aquest any 2015, en l'ampliació de la nostra oferta formativa universitària, amb algunes noves titulacions que properament veuran la llum.

També en el camp de la recerca l'IBB vol continuar contribuint a donar resposta, des del rigor del coneixement ben fonamentat i la vocació de servei, als nous reptes que el desenvolupament social i tecnològic plantegen contínuament.

Seguint el nostre fundador, el Dr. Francesc Abel i Fabre, s.j., entenem la Bioètica com a diàleg. Per això el futur de l'IBB passa forçosament pel treball amb altres institucions. El nostre institut forma ja part de diverses xarxes internacionals de centres de Bioètica de reconegut prestigi, com l'*European Association of Centres of Medical Ethics (EACME)*, de la qual és membre fundador, o l'*European Clinical Ethics Network (ECEN)*, i manté convenis de col·laboració amb altres institucions, nacionals i internacionals, de les quals enguany volem destacar, per la seva novetat, la *Universidad Centroamericana (UCA)* de Nicaragua, i les universitats que formen part de l'agregació *Aristos Campus Mundus*. Treballarem per mantenir i ampliar aquestes aliances i col·laboracions, que percebem com a crucials en la construcció d'un món més just per a tothom.

En definitiva, l'IBB vol continuar essent fidel al carisma del seu fundador, és a dir, al rigor acadèmic i científic, al diàleg i al compromís social, ben atent, alhora, als signes dels temps.

Montse Esquerda i Aresté
DIRECTORA GENERAL DE L'IBB

Helena Roig Carrera
DIRECTORA ADJUNTA DE L'IBB

1. QUI SOM I QUÈ FEM

QUI SOM

L'Institut Borja de Bioètica (IBB) es va fundar l'any 1976 per iniciativa del Dr. Francesc Abel i Fabre, s.j., doctor en medicina, especialista en obstetrícia i ginecologia, llicenciat en filosofia i teologia, i format com a investigador als Estats Units, qui va considerar fonamental crear a Catalunya el primer centre de bioètica de l'Estat espanyol.

L'Institut, després de treballar durant 8 anys adscrit a la Facultat de Teologia de Catalunya, es va constituir com a fundació privada l'any 1984 i consta inscrita al Registre de Fundacions de la Generalitat de Catalunya amb el núm. 125.

Des de l'any 2000 és institut universitari per la seva integració a la Universitat Ramon Llull (URL) com a entitat federada de ple dret.

EQUIP HUMÀ

Patronat

Presidenta

Margarita Bofarull Buñuel, r.s.c.j.

Vicepresident

Llorenç Puig Puig, s.j.

Secretari

Xavier Abel Lluch

Vocals

P. Joan Carrera Carrera, s.j.

Dr. Jordi Craven-Bartle Lamotte de Grignon

José Luis Fonseca Bravo, o.h.

Miguel Martín Rodrigo, o.h.

Natalia Alicia Pérez Neira

Bernabé Robles del Olmo

Joan Viñas Salas

Direcció

En 2015 s'ha incorporat una nova direcció a l'IBB.

El Patronat de l'Institut Borja de Bioètica-URL va designar Montserrat Esquerda i Aresté nova directora general de l'IBB. El rector de la Universitat Ramon Llull, Josep M. Garrell i Guiu, tal com preveuen els estatuts de la URL, va procedir al seu nomenament.

Paral·lelament, el Patronat de l'IBB va nomenar Helena Roig nova directora adjunta de la institució.

Directora general

MONTSERRAT ESQUERDA I ARESTÉ

Doctora en Medicina i Cirurgia. Especialista en Pediatria. Llicenciada en Psicologia. Màster en bioètica i dret.

Metgessa pediatra del Centre de Salut Mental Infanto-Juvenil Sant Joan de Déu de Lleida.

Directora adjunta

HELENA ROIG CARRERA

Llicenciada en Medicina. Especialista en Medicina de Família i Comunitària. Màster universitari en bioètica per l'Institut Borja de Bioètica-URL.

Membres col·laboradors/es

L'equip humà de l'Institut, per al desenvolupament de les seves activitats científiques i docents, està format per professionals de diferents disciplines, com la Medicina, la Filosofia, la Teologia, la Infermeria i el Dret. Tots ells amb dedicació parcial, compaginant la seva dedicació a la bioètica amb el seu propi àmbit professional. A banda, l'Institut compta també en el camp acadèmic amb la valuosa col·laboració d'altres professors, alguns d'ells amb força anys de vinculació a la nostra institució.

Destaquem aquells que realitzen una col·laboració més estreta i constant.

- Joan Bertran Muñoz
- Ester Busquets i Alibés
- Juan Antonio Camacho Díaz
- Francisco José Cambra Lasasosa

- Xavier Clèries i Costa
- Jordi Craven-Bartle Lamotte de Grignon
- Victòria Cusí i Sánchez
- Pau Ferrer i Salvans
- Sabel Gabaldón Fraile
- Ramon Ma. Nogués Carulla
- Joan Ordi Fernández
- Josep Ramos Montes
- Carmen Rodrigo De Larrucea
- Begoña Román Maestre
- José Javier Ordóñez Echeverría

Secretaria

Secretaria Acadèmica:

Anna Alonso Vilalta

(aalonso@ibb.url.edu)

Administració i Comptabilitat:

Noelia Carro Español

(ncarro@ibb.url.edu)

Comunicació:

Maria José Abella Sánchez

(mjabella@ibb.url.edu)

Biblioteca i Servei de Documentació:

Marta Perpiñán Arias

(biblioteca@ibb.url.edu)

- Reflexionar sobre les qüestions que s'esdevenen del progrés biomèdic i les ciències biològiques en general, i la seva repercussió en la societat i els seus sistemes de valors, així com en relació a la gestió sanitària.
- Ésser via de diàleg entre la fe cristiana, diferents humanismes i cultures i el món científic, especialment en allò que pertoca a l'ètica en relació amb la medicina i ciències afins.
- Prestar un servei a la societat en general que, amb l'evolució de la ciència i els avenços biomèdics, es planteja constantment nous reptes, a l'ensem que a l'Església de la que s'esperen nous criteris en tot allò que incideix sobre la vida i la dignitat de la persona.

QUÈ FEM

Desenvolupem els objectius de la fundació en diferents àmbits d'actuació com són la **RECERCA**, l'**ASSESSORAMENT** a institucions públiques i privades, la **DOCÈNCIA**, la **COMUNICACIÓ** i divulgació en l'àmbit públic i acadèmic, les publicacions i la gestió i documentació en bioètica a través de la nostra **BIBLIOTECA**.

En la present memòria trobareu el detall de l'activitat de l'**any 2015** en tots aquests camps.

OBJECTIUS

L'INSTITUT BORJA DE BIOÈTICA, FUNDACIÓ PRIVADA, és una entitat amb personalitat jurídica pròpia quins objectius són:

2. AMPLIANT HORIZONS... EN DOCÈNCIA

NOVETATS

- I Curs Intensiu d'Actualització en Bioètica (*Update*).
- Curs d'Iniciació en Bioètica – Agermanament amb l'OHSJD en Amèrica Llatina.
- Títol d'Expert Universitari en Bioètica Aplicada en l'Àmbit Clínic i Assistencial.

UPDATE

- **I CURS INTENSIU D'ACTUALITZACIÓ EN BIOÈTICA: UPDATE EN BIOÈTICA**

L'Institut ha començat aquesta nova proposta formativa, els *Cursos d'Actualització en Bioètica (Update)*, donant resposta a l'època de canvi constant que viuen les professions sanitàries.

Molts factors han motivat un increment de la complexitat, com ara els progressos biotecnològics, l'ús de noves tecnologies, la limitació de recursos, la globalització de la salut, i canvis socials que repercuteixen en la percepció de l'assistència sanitària per part dels ciutadans.

Aquests *Cursos d'Actualització en Bioètica*, acreditats pel *Consell Català de Formació Continuada de les Professions Sanitàries*, volen oferir un espai en què s'abordin aspectes d'actualitat en el món sanitari, sobre els quals es reflexioni i parteixi des de criteris ètics.

Per aquesta primera edició, de 10 h. de durada, que es va celebrar els dies 5 i 12 de maig, es varen triar quatre temes d'actualitat:

- Dilemes ètics al voltant de les malalties infeccioses
- Dilemes ètics al voltant de la cronicitat i planificació anticipada de cures
- Dilemes ètics en finançament en farmacologia
- Aspectes ètics de l'atenció al risc suïcida

El primer Curs d'actualització va comptar amb 50 inscrits de molt variat perfil professional.

A punt de començar a l'aula Dilemes ètics en finançament en farmacologia

MONTSE ESQUERDA,
DIRECTORA GENERAL DE
L'INSTITUT BORJA DE
BIOÈTICA-URL

“Amb el curs d'actualització en bioètica, *Update*, es pretén oferir un espai de formació sobre temes d'actualitat en Bioètica, conjugant aspectes més teòrics amb

temps per a la deliberació i el diàleg. Està adreçat a un públic ampli i divers, professionals que s'inicien en el món de la bioètica, ex-alumnes de l'Institut, membres de CEA i altres professionals interessats.”

NOVA FORMACIÓ PER A PROFESSIONALS A LLATINOAMÈRICA

- **CURS D'INICIACIÓ EN BIOÈTICA - AGERMANAMENT AMB L'OHSJD EN AMÈRICA LLATINA**

L'Institut Borja de Bioètica-URL i l'Orde Hospitalari de Sant Joan de Déu van oferir a Llatinoamèrica un curs *online* de formació inicial en bioètica clínica per formar professionals sanitaris dels diferents centres de l'Orde.

El curs va proporcionar tant una base de coneixements teòrics com un espai de debat a través del fòrum i un nivell pràctic de resolució de casos clínics.

Impartit a la tardor, el curs va formar un total de 73 alumnes d'arreu d'Amèrica Llatina.

a través del campus docent (<http://campus.ibbioetica.org/>) on es pot accedir a una demostració. Aquests cursos estan acreditats pel *Consell Català de la Formació Continuada de les Professions Sanitàries (CCFCPS) – Comisión de Formación Continuada del Sistema Nacional de Salud*.

Intensiu d'ètica i bones pràctiques clíniques per a l'inici d'un estudi d'investigació (online)

L'IBB, compromès amb la formació en ètica de la recerca, imparteix aquest curs amb l'objectiu primordial de proporcionar als investigadors clínics una formació bàsica en la metodologia dels diferents tipus de recerca, especialment en l'aplicació de les Normes de Bona Pràctica Clínica. És un curs *online* i es troba a disposició permanent dels investigadors, que el poden fer segons la seva disponibilitat i amb el temps de dedicació que necessitin.

NOVA TITULACIÓ

- **TÍTOL D'EXPERT UNIVERSITARI EN BIOÈTICA APLICADA EN L'ÀMBIT CLÍNIC I ASSISTENCIAL**

Aprovat a les acaballes de l'any 2015 en la darrera Comissió Acadèmica de la Universitat Ramon Llull, aquesta nova titulació incrementa la formació universitària de l'IBB i ofereix una formació bàsica en bioètica.

Aquesta nova titulació s'oferirà en doble modalitat, presencial i online, i constarà de 15 crèdits ECTS. Es posarà en marxa l'any 2016.

Iniciació en bioètica

CURSOS DE FORMACIÓ CONTINUADA

L'Institut Borja de Bioètica-URL ofereix els seus cursos de formació continuada *online*

Són cursos bàsics quin objectiu és proporcionar coneixements fonamentals de la bioètica, com la fonamentació, les habilitats de comunicació en els professionals de la salut o el diàleg bioètic.

CARMEN RODRIGO,
DOCENT DE L'IBB.
LLICENCIADA EN MEDICINA I
CIRURGIA. LLICENCIADA EN
DRET. MÀSTER EN
MEDICINA PERICIAL.
ESPECIALISTA EN DRET
SANITARI.

**“Formar part dels ponents
del Cours de Iniciació en Bi-**

**oètica és, per a mi, una eina de treball molt en-
riquidora, doncs les qüestions plantejades pels
alumnes em donen un feedback molt interessant
sobre les qüestions que alhora preocupen els mal-
lats i les seves famílies i com viu aquesta realitat
el professional sanitari en la seva quotidianitat.
La concepció humanística de la persona es me-
reix el temps i dedicació que els professionals
esmercen en formar”.**

MÀSTER UNIVERSITARI EN BIOÈTICA

El Màster universitari en bioètica (primer Màster Oficial Europeu a l'Estat Espanyol) ofereix una formació profunda i extensa de gran qualitat, necessària per a poder identificar, clarificar i resoldre els principals problemes que planteja la vida humana en l'assistència sanitària i la recerca des d'una perspectiva ètica que permetrà als alumnes fer-ne una aplicació directa en el seu àmbit professional.

Trobareu tota la informació dels nostres cursos en el web institucional (<http://www.ibb.url.edu>)

**INES DEL RIO, ALUMNA DE
LA 10ª EDICIÓ DEL MÀSTER
UNIVERSITARI EN BIOÈTICA.
“El Màster en bioètica de
l'IBB m'ha permès aprofundir
en la meva formació com a
professional, ajudant-me a
millorar les meves relacions
amb els pacients i llurs famí-
lies, i a entendre la malaltia**

**de manera més integral, amb un enfocament més
holístic. Però el que més agraeixo als professors**

i companys és el que m'ha permès millorar, créixer com a persona, mitjançant la gran oportunitat que m'ha donat de compartir aprenentatge mutu amb un plantejament tan complert i multidisciplinari; sens dubtar-ho, ho recomano com una part del projecte de vida que mereix la pena, tot i que suposi un important esforç”.

NOU PROGRAMA DE PRÀCTIQUES

- **L'IBB VA POSAR EN MARXA UN PROGRAMA DE PRÀCTIQUES EXTRACURRICULARS ADREÇAT A L'ALUMNAT DEL MÀSTER**

Signatura del conveni amb Francesc Piñero, alumne del Màster universitari en bioètica

CURSOS IN COMPANYY

L'IBB imparteix també cursos a petició d'institucions o centres sanitaris que sol·liciten formació en bioètica per als seus professionals de la salut o de l'àmbit social. Aquests cursos es dissenyen específicament per donar resposta a determinades propostes formatives com la fonamentació en bioètica clínica, les habilitats de comunicació amb el pacient, o el diàleg bioètic en els Comitès d'Ètica Assistencial. L'IBB també ofereix formació sobre la metodologia dels diferents tipus de recerca especialment en l'aplicació de les Normes de Bona Pràctica Clínica, o en Ètica per als professionals dels Serveis Socials.

Aquests cursos personalitzats adapten els continguts, programes i durada tenint en compte les necessitats de l'entitat que els demana.

14 cursos *in company* realitzats durant 2015:

- Hospital Esperit Sant (Santa Coloma de Gramenet): 9 convocatòries del **Curs de confidencialitat en l'àmbit clínic** per a tot el personal de l'Hospital, amb un total de 700 alumnes.
- Federació ALLEM (Lleida): **Curs d'Iniciació a la Bioètica en l'Atenció a les persones amb discapacitat intel·lectual.**
- Hospital Sant Joan de Déu de Martorell (Barcelona): **Curs d'Introducció a la Bioètica.**
- Grup Mutuam (Barcelona): Els mesos de gener, febrer i juliol es van programar 3 Cursos sobre **Espais de Reflexió Ètica en Serveis d'Intervenció Social (ERESS).**

XAVIER CLÈRIES, DOCENT DE L'IBB. DOCTOR EN PSICOLOGIA ESPECIALISTA EN PSICOLOGIA CLÍNICA. MÀSTER EN DESENVOLUPAMENT DE L'ORGANITZACIÓ SANITÀRIA. RESPONSABLE DE COMUNICACIÓ ASSISTENCIAL DE L'INSTITUT D'ESTUDIS DE LA SALUT.

“L'atenció a les persones a través de la relació interpersonal s'ha de vehicular en les organitzacions sanitàries, en la manera d'organitzar-se i en com es presten els serveis de salut. En els cursos *in company* avancem en aquesta línia”.

UNIVERSITAT D'ESTIU RAMON LLULL

JORNADA DE L'INSTITUT BORJA DE BIOÈTICA LA BIOÈTICA A TRAVÈS DEL CINEMA. UeRL.

En el marc de la Universitat d'Estiu Ramon Llull, l'Institut va organitzar la jornada *La Bioètica través del cinema*.

La Jornada va oferir una contextualització teòrica del que s'anomena “Bioètica narrativa”, i va presentar una proposta metodològica d'anàlisi dels relats cinematogràfics. El debat sobre les principals qüestions bioètiques actuals es va fer a través del visionat de diferents seqüències de pel·lícules.

El Dr. Tomás Domingo Moratalla, professor de filosofia a la Universitat Complutense de Madrid, expert en bioètica i cinema, autor del llibre *Bioètica y cine* i coautor del llibre *Bioètica narrativa*, va ser l'encarregat de conduir la Jornada amb un gran èxit d'assistència.

El Dr. Tomás Domingo Moratalla en plena anàlisi de les pel·lícules proposades

CURSOS PER CONVENI AMB EL DEPARTAMENT DE BENESTAR SOCIAL I FAMÍLIA DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

L'IBB col·labora amb el Departament de Benestar Social i Família (DBSF) de la Generalitat de Catalunya des de l'any 2009. En els darrers anys s'està realitzant una important tasca a Catalunya per promoure l'ètica en les institucions dedicades a l'acció social. Aquests cursos s'imparteixen amb el suport de l'Obra Social La Caixa.

5 Cursos de formació i suport en temes d'Ètica aplicada en l'àmbit de Serveis Socials dins del projecte de cooperació entre el DBSF i l'Institut Borja de Bioètica, durant l'any 2015.

ESTER BUSQUETS, DOCENT DE L'IBB. DOCTORA EN FILOSOFIA. DIPLOMADA EN INFERMERIA. RESPONSABLE D'INFERMERIA DE L'IBB.

“Ajudar a sensibilitzar els professionals dels Serveis Socials que volen crear un Espai de Reflexió Ètica, o

contribuir a donar eines pràctiques pel seu desplegament als professionals que ja l'han constituït, és una activitat molt enriquidora, perquè et permet apropar-te a la problemàtica ètica de l'àmbit dels Serveis Socials i et permet reflexionar sobre possibles respostes amb els principals protagonistes.”

DOCÈNCIA EN COL-LABORACIÓ AMB ALTRES INSTITUCIONS ACADÈMIQUES

5 Col·laboracions docents amb altres institucions acadèmiques durant 2015:

- **Magíster Interuniversitario en Bioètica. Universidad del Desarrollo (UDD; Chile) - Institut Borja de Bioètica.**

S'ofereix en el marc de conveni de col·laboració acadèmica que manté l'IBB amb el Centro de Bioètica de la Facultad de Medicina, Clínica Alemana, Universidad del Desarrollo (Santiago de Chile).

- Curs de Postgrau i d'Extensió Universitària *Humanització i atenció espiritual en societats plurals*. EUI Sant Joan de Déu.
- Curs de Bioètica per als residents de Medicina de Família i Comunitària (MFIC). Unitat Docent de MFIC Barcelona Ciutat-Institut Català de la Salut - Institut Borja de Bioètica.
- Curs per a Residents de Salut Mental. Acadèmia de Ciències Mèdiques i de la Salut de Catalunya i Balears.

- Curs de formació continuada *El nen davant de la mort*. Hospital Universitari Sant Joan (Reus, Tarragona).

3. AMPLIANT HORIZONS...EN RECERCA

FETS DESTACATS

- Reconeixement del *Grup Interdisciplinari de Bioètica* com a *Grup de Recerca Emergent* de la URL.
- Integració en la Comissió de Fundacions de Tecnologia i Recerca de la Coordinadora Catalana de Fundacions.
- Ajut de la Càtedra Ethos-URL a la recerca.

NOU GRUP DE RECERCA

- **EL GRUP INTERDISCIPLINARI DE BIOÈTICA DEL IBB, RECONEGUT COM A GRUP DE RECERCA EMERGENT DE LA URL**

La Comissió de Recerca de la Universitat Ramon Llull va reconèixer el *Grup Interdisciplinari de Bioètica* (GIB) de l'IBB com a *Grup de Recerca Emergent*.

Com a part irrenunciable del seu caràcter universitari, l'IBB aposta clarament per potenciar l'àmbit de la recerca i la innovació en bioètica.

El grup de recerca treballa temes d'actualitat en bioètica des de la reflexió interdisciplinària que ofereixen els membres col·laboradors de l'IBB, des de la medicina i altres ciències de la salut, la filosofia, la teologia o el dret.

NOVA PARTICIPACIÓ

- **L'IBB, NOU MEMBRE DE LA COMISSIÓ DE TECNOLOGIA I RECERCA DE LA COORDINADORA CATALANA DE FUNDACIONS (CCF)**

Durant el 2015 l'Institut ha entrat a formar part d'aquesta Comissió de la Coordinadora Catalana de Fundacions.

Entre els objectius d'aquesta comissió hi ha implicar més directament aquest col·lectiu de fundacions membres de la Co-

ordinadora; visualitzar la tasca que fan, compartir experiències, i el desenvolupament professional.

NOUS AJUTS A LA RECERCA

- **L'IBB REP UN AJUT DE LA CÀTEDRA ETHOS-URL A LA RECERCA**

Es tracta d'un ajut a la recerca en ètica aplicada per l'estudi *Valoració de l'evolució de la competència ètica en estudiants i professionals de ciències de la salut*.

REVISTA

La revista *Bioètica & Debat* pretén acostar l'actualitat de la reflexió bioètica, des del rigor i la fonamentació científica, al gran públic, en català i castellà.

La revista, que aquest any ha publicat el seu número 75, és una de les 100 revistes de Bioètica més citades del món, segons el rànquing [Top 100 Bioethics Journals in the World](#).

Es pot accedir a la informació de la revista a través del Web institucional. (<http://www.ibbioetica.org/es/modules/tinycontent/index.php?id=22>)

NÚMEROS PUBLICATS ENGUANY

Núm. 74 (gener-abril 2015)

La importància dels models en l'aprenentatge de l'ètica

Editorial: *La virtut: model d'educació moral*

La importància dels models en l'aprenentatge de l'ètica (Juan Carlos Siurana)

Mindfulness i bioètica (Pere Oró)

Consentiment informat dinàmic versus consentiment ampli en biobancs (Victòria Cusi)

Cas pràctic: *Limitació de l'esforç terapèutic per representació* (CEA Hospital General de Granollers)

Biblioteca: *La revolució ètica* (Helena Roig)
Cine: *Fràgils papallones de l'ànima. Sempre Alice* (Tomás Domingo)

Núm. 75 (maig-agost 2015) Present i futur de la bioètica

Editorial: *Present i futur de la bioètica*

La bioètica en el segle XXI a Espanya: On som? (Pablo Simón)

Bioètica: Quo Vadis? Vint tesis (Javier de la Torre)

La bioètica podrà salvar la medicina del segle XXI? (Montse Esquerda, Helena Roig)

Una ètica ecològica (Joan Carrera)

Reunió del Consell de Redacció de la revista

PRODUCCIÓ ACADÈMICA

Articles, capítols de llibre, i working papers

- ANCEI. *Libro de ponencias y Comunicaciones*. Congreso ANCEI. Zaragoza, 8 de junio de 2015. Galende Domínguez I, editor. Madrid: ANCEI; 2011. 177 p. [Comité organizador: Pablo Ferrer Salvans].
- Busquets i Alibés E. *La muerte en la filosofía occidental. Ayer y hoy*. En: Benito E, Barbero Gutiérrez J, Dones M, editors. *Espiritualidad en clínica. Una propuesta de evaluación y acompañamiento espiritual en cuidados paliativos*. Madrid: Sociedad Española de Cuidados Paliativos; 2014. p. 69-76.
- Busquets i Alibés E. *Un modelo del cuidado en Lev Tolstói*. En: Boladeras Cucurulla M, editor. *Bioética del cuidar: ¿qué significa humanizar la asistencia?* Barcelona: Tecnos; 2015. p. 40-50.
- Carrera i Carrera J. *Una ética ecológica*. *Bioètica & debat*. 2015;21(75):18-22.
- Cusi i Sánchez V. *Consentiment informat dinàmic versus consentiment ampli en biobancs*. *Bioètica & debat* 2015;21(74):14-9.
- Delgado-Bolton R, Roig Carrera H, Villalonga-Vadell RM, Claret-Teruel G, Robles del Olmo B, Sans-Boix A, et al. *El desarrollo de competencias profesionales permite mejorar la percepción y el aprovechamiento de la formación profesional. Estudio longitudinal con médicos que realizan su formación médica especializada en España*. *Cuadernos de bioética*. 2015;26(88):478.
- Esquerda M, Yuguero O, Viñas J, Pifarré J. *La empatía médica, ¿nace o se hace? Evolución de la empatía en estudiantes de medicina*. *Atención primaria*. 2015; <http://dx.doi.org/10.1016/j.aprim.2014.12.012>
- Esquerda M, Roig Carrera H. *La bioètica podrà salvar la medicina del siglo XXI?* *Bioètica & debat*. 2015;21(75):14-7.
- Ferrer-Salvans P, Garcia-Rozo A, Armario A, Corbi A, Cambra FJ, Bailon R, et al. *Project ES3: intentando la cuantificación y medida del nivel de estrés*. *Rev Neurol [Inter-*

- net]. 1 noviembre 2015 [citado 8 enero 2016];61(9):405-15. Recuperado de: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/26503316>
- Grup de Recerca en Humans del Comitè de Bioètica de Catalunya, Ferrer Salvans P. *Qüestions sobre la recerca biomèdica: què n'ha de saber el ciutadà*. Comitè de Bioètica de Catalunya, editor. Barcelona; 2015. 124 p. [Pau Ferrer forma part del Grup de Recerca en Humans del Comitè de Bioètica de Catalunya]
 - Institut Borja de Bioètica. *La virtut: model d'educació moral*. Bioètica & debat 2015;21(74):2.
 - Institut Borja de Bioètica. *Presente y futuro de la bioètica*. Bioètica & debat. 2015;21(75):2.
 - Nogués i Carulla RM. *Con argumentos de fiabilidad*. Vida Nueva. 2015;(2956): 48.
 - Nogués i Carulla RM. *La responsabilitat individual en la pròpia salut*. Ref Pap la Fund Unió. 2015;(14):42-7.
 - Oró P, Esquerda M, Viñas-Salas J, Soler-González J, Pifarré J. *Mindfulness en estu-diantes de medicina*. 2015;18(5):305-12.
 - Peguero E, Berenguera A, Pujol-Ribera E, Roman B, Prieto CM, Terribas N. *The workers opinions have a value in the Code of Ethics: Analysis of the contributions of workers in virtual Forum Catalan Institute of Health*. BMC Med Ethics [Internet]. Bio-Med Central; 23 gener 2015 [citad 8 gener 2016];16(1):90. Recuperat de: <http://bmcmedethics.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12910-015-0081-1>
 - Roig Carrera H, Villalonga-Vadell RM, Benito Sevillano C, Torres-Salinas M, Claret-Teruel G, Robles del Olmo B, et al. *El papel positivo de la empatía y de la colaboración interprofesional en la prevención del desgaste laboral de médicos que se desempeñan en entornos interculturales*. Cuadernos de bioética. 2015;26(88):495.
 - Roig Carrera H. *Introducción de la alimentación complementaria en lactantes*. AMF. 2015;11(4):227-9.
 - Roig Carrera H. *Biblioteca: La revolució ètica*. Bioètica & debat Trib oberta l'Institut Borja Bioètica. 2015;21(74):24-5.
 - Román Maestre B. *Persona como ser en relación: La dignidad como naturaleza intrínseca, fuente de respeto y de cuidado*. En: Benito E, Barbero Gutiérrez J, Dones M, editores. *Espiritualidad en clínica Una propuesta de evaluación y acompañamiento espiritual en cuidados paliativos*. Madrid: Sociedad Española de Cuidados Paliativos; 2014. p. 21-7.
 - Royo-Bordonada MÁ, Román-Maestre B. *Towards public health ethics*. Public Health Rev [Internet]. 29 maig 2015 [citad 2 juny 2015];36(1):3. Recuperat de: <http://link.springer.com/article/10.1186/s40985-015-0005-0/full-text.html>
 - Yuguero Torres O, Esquerda Aresté M, Marsal Mora JR, Soler-González J. *Association between Sick Leave Prescribing Practices and Physician Burnout and Empathy*. PLoS One. 2015;10(7):e0133379.

PUBLICACIÓ D'UN NOU LLIBRE

Llibre **BIOÈTICA Y NEUROCIENCIAS: VINO VIEJO EN ODRÉS NUEVOS**

Autor: José Ramón Amor Pan

Institut Borja de Bioètica (Ed). Madrid, 2015. 782 pp.

L'Institut Borja de Bioètica-URL va publicar el llibre **Bioètica y Neurociencias. Vino viejo en odres nuevos**, en clau de divulgació científica, amb especial orgull, després de quatre anys d'intensa dedicació per part del doctor en teologia moral, Dr. José Ramón Amor Pan. El nostre objectiu, com diu l'autor, "era presentar un panorama el més complet possible

de per on van els trets en relació amb els problemes antropològics, ètics i legals que plantejgen en l'actualitat les Neurociències”.

El llibre busca suggerir, informar, provocar i invitar a noves reflexions i nous diàlegs sobre neurociència, el conjunt de disciplines científiques que estudien l'estructura, la funció, i el desenvolupament del sistema nerviós, especialment del cervell. Pretén oferir, també, un marc ètic integral des del que valorar la neurociència. Aquesta afecta de ple a problemàtiques filosòfiques de gran importància i que mereixen una acurada atenció per part de tothom, evitant les posicions extremes i les simplificacions.

Comunicacions en congressos

- **X CONGRESO DE LA ASOCIACIÓN ESPAÑOLA DE BIOÉTICA Y ÉTICA MÉDICA (AEBI). Neuroética: Yo vulnerable.**
- **II Congreso Universitario de la AEBI.**

L'IBB va participar amb la presentació de dues comunicacions en el X Congreso de la Asociación Española de Bioética y Ética Médica (AEBI) y una comunicación en el II Congreso Universitario de la AEBI.

L'Institut Borja de Bioètica-URL va participar en dos dels treballs que es van presentar en els dos congressos en col·laboració amb la Plataforma de Bioética y Educación Médica del Centro de Investigación Biomédica de La Rioja (CIBIR), que dirige el Dr. Luis Vivanco:

- Delgado-Bolton R, Roig Carrera H, Villalonga RM, Benito C, Torres M. *El desarrollo de competencias profesionales permite mejorar la percepción y el aprovechamiento de la formación profesional. Estudio longitudinal con médicos que realizan su formación médica especializada en España.* Congreso de la Asociación Española de Bioética y Ética Médica. Barcelona: AEBI; 2015.
- Roig Carrera H, Villalonga-Vadell RM, Benito Sevillano C, Torres-Salinas M, Claret-Teruel G, Robles del Olmo B. *El papel positivo de la empatía y de la colaboración interprofesional en la prevención del desgaste laboral de médicos que se desempeñan en entornos interculturales.* Congreso. Barcelona: AEBI; 2015.

Tots dos treballs han estat dirigits i coordinats des del CIBIR, a través de la *Plataforma de Bioética y Educación Médica*, incloent, a més d'Espanya, països com Argentina, Paraguai i Mèxic.

Les dues comunicacions formen part de la mútua col·laboració que desenvolupen, a través d'un Conveni de col·laboració, IBB i la *Fundación Rioja Salud, Centro de Investigación Biomédica de La Rioja* (CIBIR).

Al Congrés Universitari de la AEBI l'IBB també va participar amb la comunicació *Retos éticos del uso de la investigación en neuroimagen en estados vegetativos*, a càrrec del Dr. Bernabé Robles i la Dra. Davinia Garcia.

- **VI CONGRÉS INTERNACIONAL DE BIOÈTICA FILOSOFIA I SALUT MENTAL. Facultat de Filosofia UB. Aporia, grup recerca. Sant Pere Claver (Institut Docent i de Recerca).**

Ester Busquets, col·laboradora de l'IBB, va presentar la Comunicació *El sentit moral de la malaltia i de la mort en la novel·la La mort d'Ivan Iltix*.

- **2015 EACME ANNUAL CONFERENCE. CLINICAL ETHICS: PAST, PRESENT AND FUTURE**

El Mediterranean Centre of Clinical Bioethics (MCB) –Pula, Itàlia-, el Departament de Salut Pública i Medicina Molecular de la Universitat de Cagliari (Itàlia), i l'Associació Europea de Centres d'Ètica Mèdica (EACME) van organitzar la Conferència Anual de l'EACME amb el

lema *Ètica clínica: passat, present i futur*, que va tenir lloc dels dies 17 a 19 de setembre.

Montserrat Esquerda, directora general de l'IBB, va participar a la sessió sobre la relació entre Bioètica i Ètica Clínica amb la comunicació *L'efecte de l'ensenyament de l'Ètica Mèdica en la sensibilitat ètica, el desenvolupament moral i l'empatia de l'estudiant de Medicina - The effect of teaching Medical Ethics on medical student's ethical sensitivity, moral development and empathy*.

BECA IBB DE RECERCA

L'Institut Borja de Bioètica-URL impulsa la recerca en el camp de la bioètica, principalment en l'àmbit clínic i assistencial, amb la convocatòria de beques de recerca.

Aquestes beques estan adreçades a personal docent i/o investigadors, valorant-se favorablement que el projecte s'inscriu en el marc d'un projecte de tesis doctoral.

En 2015 la beca va recaure en el treball **Ley natural y deberes éticos hacia la persona en estado vegetativo** de David Lorenzo Izquierdo, professor de bioètica del *Centro Universitario San Rafael-Nebrija, Universidad Antonio de Nebrija de Madrid*.

RECERCA EN COL-LABORACIÓ AMB ALTRES INSTITUCIONS ACADÈMIQUES

Conveni de col·laboració amb la *Fundación Rioja Salud*, a través del *Centro de Investigación Biomédica de La Rioja (CIBIR)*.

4. AMPLIANT HORIZONS...EN ASSESSORAMENT

FETS DESTACATS

- Participació en el *Grupo de trabajo de la Agencia Española de Medicamentos y Productos Sanitarios (AEMPS)-Comité de Ética de la Investigación con Medicamentos (CEIM)*.

NOU GRUP DE TREBALL

- **GRUP DE TREBALL CONJUNT AEMPS-CEIM**

Aquest grup de treball per a l'elaboració i manteniment del **Memorandum de Col·laboració e Intercambio de Información entre la Agencia Española de Medicamentos y Productos Sanitarios y los Comités de Ética de la Investigación con medicamentos** vol d'establir les responsabilitats respecte a l'avaluació d'assaigs clínics.

El Dr. Pau Ferrer, membre col·laborador de l'IBB, en forma part.

PARTICIPACIÓ EN ALTRES COMISSIONS, COMITÈS AESSORS I GRUPS DE TREBALL

- Comissió de Recerca en matèries de política científica de la Universitat Ramon Llull.
- Comitè d'Ètica de la Recerca de la Universitat Ramon Llull (CER-URL).
- Comitè de Bioètica de Catalunya (CBC). En són membres els Drs. Joan Viñas i Bernabé Robles, patrons de l'IBB. El Dr. Pau Ferrer, membre col·laborador de l'IBB, forma part del seu *Grup de Recerca en Humans*.
- Comissió de Deontologia del Col·legi Oficial d'Infermeres i Infermers de Barcelona.
- Comissió Deontològica del Col·legi oficial de Metges de Lleida.
- Comitè d'Avaluació de Medicaments d'Utilització Hospitalària (CAMUH), depenent de l'Agència d'Avaluació de Tecnologia i Recerca Mèdiques (AATRM) del Servei Català de la Salut.

PARTINENÇA A ASSOCIACIONS CIENTÍFIQUES

- Societat Catalana de Bioètica en Ciències de la Salut de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques i de la Salut de Catalunya i Balears.

COMITÈS D'ÈTICA ASSISTENCIAL (CEA) I COMITÈS D'ÈTICA D'INVESTIGACIÓ CLÍNICA (CEIC)

- CEA de l'Hospital Materno-Infantil Sant Joan de Déu (Esplugues de Ll.).
- CEA de l'Hospital Comarcal Sant Joan de Déu (Martorell).
- CEA del Parc Sanitari Sant Joan de Déu (Sant Boi de Ll.).
- CEIC de l'Hospital Materno-Infantil Sant Joan de Déu (Esplugues de Ll.).
- CEIC de la Clínica EUGIN.
- *Asociación Nacional de Comités de Ética de Investigación (ANCEI)*.

5. AMPLIANT HORIZONS... EN PROJECCIÓ SOCIAL

ACTES, JORNADA I CONFERÈNCIES ORGANITZATS O CO-ORGANITZATS PER L'IBB

II JORNADA MEMORIAL FRANCESC ABEL

21 de maig 2015. Auditori de l'Edifici Docent Sant Joan de Déu

La Jornada, en honor del que va ser president i fundador de l'IBB, Dr. Francesc Abel i Fabre, s.j., va tenir lloc a l'auditori de l'Edifici Docent Sant Joan de Déu.

L'acte va comptar amb les intervencions del **Dr. Carlo M. Galluzzi**, vicerector de Relacions Internacionals i Estudiants de la Universitat Ramon Llull, la **Gna. Margarita Bofarull, rscj**, presidenta del Patronat de l'Institut Borja de Bioètica, i la **Dra. Montserrat Esquerda**, directora general de l'IBB, que va presentar al **Dr. Diego Gracia**, catedràtic emèrit de la Universidad Complutense de Madrid, i la seva conferència magistral *La bioètica en el horitzó del segle XXI*.

Diego Gracia, en un to erudit però pedagògic alhora, va començar la seva intervenció amb una cronologia de la història de la bioètica elogiant la figura del P. Abel com a jesuïta compromès amb la bioètica i introductor d'aquesta disciplina a Europa. La creació de l'Institut Borja de Bioètica i del primer Comitè d'Ètica Assistencial a l'Hospital Sant Joan de Déu va marcar un punt d'inflexió on el P. Abel va recollir la tradició i el diàleg interdisciplinari fins l'ètica autònoma en el context de la fe.

Diego Gracia durant la seva conferència

El professor Gracia va incidir en el fenomen de la secularització, l'emancipació de la filosofia, la medicina o la vida política de la subordinació a l'Església, passant pel Concili Vaticà II, convocat pel Papa Joan XXIII, que fou un *concili ecumènic* de l'Església Catòlica i un dels esdeveniments històrics que van marcar el segle XX, fins arribar al naixement de la bioètica en els anys 70 als Estats Units. Durant aquella dècada, com a temes centrals de reflexió moral: vida, ètica i bioètica.

Tot seguit, va apuntar que la bioètica clàssica, amb els seus 4 principis fonamentals -autonomia, beneficència, no-maleficència i justícia-, es va tornar global i no només es va centrar en la resolució de problemes clínics i crítics, sinó que alhora es va ampliar a l'ecologia, el medi ambient o les futures generacions. Per acabar la seva intervenció va incidir en que ara, al s. XXI, s'ha de fer "bioètica des de la cultura dels valors", amb la dificultat de fer-ho en una societat plural.

A continuació va prendre la paraula **Carlo M. Gallucci**, vicerector de Relacions Internacionals i Estudiants de la Universitat Ramon Llull, qui va expressar la seva cordial enhorabona a tots els graduats i graduades, agraint la confiança dipositada en la Universitat per fer aquesta formació en bioètica.

Seguidament es va procedir a l'acte acadèmic de graduació amb el lliurament dels títols als graduats i graduades de la 9ª promoció del Màster en bioètica (2011-2013)..

El Grup d'alumnes graduats amb les noves directores de l'IBB

Van recollir els diplomes 14 alumnes, d'entre els 24 titulats que es van graduar en aquesta 9ª promoció. Molts dels professionals que no van poder assistir-hi a l'acte acadèmic de graduació eren de països llatinoamericans. El perfil formatiu d'aquests titulats ha estat majoritàriament de ciències de la salut, com la medicina o la infermeria, però també d'altres disciplines diverses com la filosofia, el dret o l'antropologia, el que confirma el caràcter pluridisciplinari del màster en bioètica.

Helena Roig, directora adjunta de l'IBB-URL, va presentar la resolució de la convocatòria de beques de recerca en bioètica 2015, que va recaure en el treball *Ley natural y Deberes éticos hacia la persona en estado vegetativo* de David Lorenzo Izquierdo, professor de bioètica del Centro Universitario San Rafael-Nebrija, Universidad Antonio de Nebrija de Madrid.

El Dr. Carlo M. Gallucci en un moment de la seva intervenció

Va cloure l'acte acadèmic el **Dr. Gallucci**, qui en el seu parlament de comiat va elogiar el futur paper dels professionals graduats en aquesta 9ª promoció del Màster de bioètica de l'Institut Borja de Bioètica-URL, encoratjant-los a que "no solament siguin professionals fantàstics, sinó persones com cal" i accentuant que "el millor rànquing es el rànquing de la vida" i que "l'Institut Borja de Bioètica-URL n'és un bon ambaixador".

ACTES DE PRESENTACIÓ DEL LLIBRE **BIOÈTICA Y NEUROCIENCIAS: VINO VIEJO EN ODRES NUEVOS**

16 de juny de 2015 / 22 setembre de 2015.
Edifici Docent Sant Joan de Déu / Organización Médica Colegial

L'acte de presentació organitzat per l'Institut Borja de Bioètica-URL en col·laboració amb **l'Orde Hospitalari de Sant Joan de Déu** va tenir lloc a l'amfiteatre de l'Edifici Docent Sant Joan de Déu i va comptar, a més del propi autor, amb la intervenció de Josep Ramos Montes, psiquiatre, expert en planificació de serveis del Parc Sanitari de Sant Joan de Déu i màster en bioètica, i de la directora general de l'IBB, Montserrat Esquerda.

Josep Ramos, Montse Esquerda i José Ramón Amor Pan en la presentació

L'Organización Médica Colegial (OMC) va ser la seu d'un altre acte de presentació del llibre, on varen participar, juntament amb el propi autor, el president de la corporació, Dr. Juan José Rodríguez Sendín, i la Dra. Montserrat Esquerda, directora general de l'IBB.

ACTE ACADÈMIC DE GRADUACIÓ DE LA SEGONA PROMOCIÓ DE MAGÍSTER INTER-UNIVERSITARIO DE BIOÈTICA

9 de juliol de 2015. Facultat de Medicina, Universidad del Desarrollo, Xile.

Acte de graduació de la 2ª promoció del Magíster Interuniversitari de Bioètica

IX SEMINARI INTERNACIONAL DE BIOÈTICA

10 i 11 de juliol de 2015. Aula Magna de la Clínica Alemana de Santiago de Chile.

El Centro de Bioètica de la Facultat de Medicina de la Universidad del Desarrollo (Xile) i l'Institut Borja de Bioètica-URL organitzen cada any aquest seminari que enguany va celebrar la seva 9a edició amb el títol **Desafíos Éticos en Pediatría**.

(D'esq. a dreta): La Dra. Lorna Luco, el Dr. Fco. José Cambra, la Dra. Begoña Román, el Dr. Juan Pablo Beca i la Dra. Carmen Astete, participants en el Seminari Internacional

La Dra. Begoña Román, doctora en filosofia i membre col·laborador de l'IBB, va impartir les conferències:

- *Competència per a prendre decisions. Menor madur.*
- *La infància del segle XXI des de la filosofia*

Per la seva banda, el Dr. Francisco José Cambra, en va impartir les següents:

- *Relació clínica en pediatria*
- *Qualitat de vida en pediatria*
- *Decisions al final de la vida: el millor interès del nen? Dels pares? O de l'equip de salut?*

FCO. JOSÉ CAMBRA LASAOSA. DOCTOR EN MEDICINA I CIRURGIA. CAP DE LA UNITAT DE CURES INTENSIVES PEDIÀTRIQUES DE L'HOSPITAL MATERNO-INFANTIL SANT JOAN DE DÉU D'ESPLUGUES (BARCELONA). MÀSTER EN BIOÈTICA.

“L'estada a Santiago de Xile va ser molt fructífera. Vaig tenir el privilegi de participar com a ponent en el Seminari Internacional de Bioètica i gaudir com assistent a la resta de les conferències, que van ser per a mi enormement formatives. A la Clínica Alemana vaig tenir el plaer de donar una xerrada titulada *Toma de Decisiones. Autonomía de los padres*, en la que vam explorar amb els assistents els límits en la capacitat de decisió paterna. A més vaig visitar les unitats de Neonatologia i Cures Intensives i vaig poder departir llargament amb els professionals d'ambdues unitats, que em van dispensar un tracte extraordinari. Va ser per a mi una gran experiència visitar l'Hospital del Padre Hurtado, on vaig pronunciar una altra xerrada sobre “Qualitat de vida i l'adequació o no de la instauració de diversos tractaments i, gentilmente convidat, vaig visitar diverses unitats de l'hospital, entre d'altres, la unitat neonatal i la de cures intensives pediàtriques, on vaig poder intercanviar impressions amb els meus col·legues.”

VIII JORNADA D'ACOMPANYAMENT AL DOL I A LA MALALTIA

13 de març de 2015. Universitat de Lleida

La Facultat de Medicina de la Universitat de Lleida, els Grups d'Acompanyament al Dol de Lleida i l'Institut Borja de Bioètica van organitzar la Jornada **Com ajudar als nens en dol**.

XXX JORNADES DE BIOÈTICA

20 i 22 d'octubre de 2015. Aula Magna de la Facultat de Medicina de la Universitat de Lleida

El departament de Cirurgia de la Facultat de Medicina de la Universitat de Lleida i l'Institut Borja de Bioètica organitzen any rere any aquestes exitoses jornades, que enguany han celebrat la seva 30a edició.

Aquest any l'IBB hi va participar amb les ponències *Consideracions Ètiques al Voltant del Suïcidi* i *Projecte Genoma Humà: On estem i cap a on avançar*.

Margarita Bofarrull, r.s.c.j., pronunciant la seva conferència *Projecte Genoma Humà: on estem i cap a on avançar*

SUPORT A JORNADES

CONFERENCIA DE CONSENSO LA ÉTICA EN LOS CUIDADOS DEL NEONATO

27 i 28 de novembre de 2015. Burgos

Organitzada per la *Fundación NeNe (Fundación de ayuda al recién nacido con problemas neurológicos)*, amb l'aval i col·laboració de l'IBB.

DEPARTAMENT DE COMUNICACIÓ

El Departament de Comunicació de l'Institut s'encarrega de divulgar el coneixement i la recerca en bioètica, alhora que potencia les activitats formatives i la participació en jornades i conferències de l'IBB, consolidant la seva projecció social i també internacional.

COMUNICACIÓ EN LÍNIA

Presència a Internet:

- **WEB (www.ibb.url.edu)**

Hem publicat al nostre web 13 notícies i 69 actes d'agenda.

84.225 ha estat el total de visites que ha rebut el nostre web durant l'any.

- **PORTAL DE BIOÈTICA (www.bioetica-debat.org)**

Hem publicat al nostre portal 417 articles, 12 enllaços a entitats i recursos, 578 enllaços a llibres i 1.380 enllaços recursos en Open Access.

191.252 ha estat el total de visites que ha rebut el portal durant l'any.

- **BUTLLETÍ ELECTRÒNIC**

Durant el 2015 s'han editat dotze *Newsletters*, en línia disponibles al web.

Aquest butlletí electrònic mensual s'envia a més de 20.000 adreces de professionals.

SEGUEIX-NOS!

- **XARXES SOCIAL**

L'IBB aposta per les noves eines de la tecnologia de la informació i la comunicació. Així, la gestió de la comunicació a través de les xarxes socials de l'Institut Borja de Bioètica-URL es va consolidant, augmentant significativament el nombre d'usuaris que ens segueixen i es sumen a nosaltres. Estem presents en Facebook, Twitter, Google+, Delicious i Wiki Sanidad.

El Departament de Comunicació, treballa els comptes socials de l'Institut donant cobertura i difusió d'esdeveniments a través de la gestió de dos perfils a Twitter i dos pàgines oficials a Facebook:

@IBBioetica

@BibliotecalBB

La pàgina institucional de l'Institut Borja de Bioètica-URL twitter.com/IBBioetica

I la pàgina de Biblioteca i Centre de documentació :

twitter.com/BibliotecalBB

/InstitutBorjadeBioetica

/BibliotecalBB

L'Institut també disposa de canal a Youtube i compte a Vimeo.

Des de l'IBB-URL us convidem a seguir les activitats de l'Institut Universitari a través dels nostres canals en les xarxes socials i a participar-hi.

També aquest any el Departament de Comunicació ha publicat a YouTube el vídeo de la candidatura de l'IBB per acollir la Conferència Anual de l'EACME el 2017, tal com s'explica en el capítol escaient.

SALÓ FUTURA. EL SALÓ DELS MÀSTERS I POSTGRAUS

El Institut Borja de Bioètica, com a institut universitari de la Universitat Ramon Llull, està present cada any a l'estand de la URL per tal de difondre la seva oferta acadèmica.

RECULL DE PREMSA

Presència als mitjans de comunicació

11 de gener de 2015
El diari *Catalunya Cristiana* va publicar un article sobre el nomenament de la nova direcció de l'IBB.

Catalunya Cristiana, 11 de gener de 2015

ARA, maig 2015, reportatge de l'IBB-URL

23 de febrer de 2015

Helena Roig, directora adjunta de l'IBB, va participar en el debat sobre les Doules al programa *L'illa de Robinson* de TV El Punt AVUI.

Abril i maig de 2015

Amb motiu del II Congrés Nacional de Deontologia Mèdica, celebrat a Tarragona, la Dra. Montserrat Esquerda va concedir diverses entrevistes a *Medicos y pacientes* manifestant que *“els efectes que en un menor causa la mort dels seus éssers estimats és un dels reptes més difícils per als pediatres”*

Medicosypacientes.com, 10 d'abril de 2015 i 14 de maig de 2015

El País, 9 de juny de 2015

9 de juny de 2015

La Dra. Esquerda va fer unes declaracions a l'article *¿Debería ser obligatorio vacunar? Mejor convencer, dicen los expertos*, publicat al diari *El País* digital,

sobre l'obligatorietat de la vacunació, a propòsit del cas de diftèria que es va produir a Olot: *“Seria ideal no haver d'arribar a l'obligatorietat.”*

IN, juliol-agost de 2015

Juliol i agost de 2015

La revista *Información y Noticias* (IN) de la *Orden Hospitalaria San Juan de Dios* va publicar un reportatge sobre la II Jornada Provincial de Bioètica on l'IBB va presentar la nova direcció i els seus nous projectes.

Maig de 2015

Al maig de 2015 es va publicar un reportatge sobre l'IBB-URL al diari *Ara*.

Diario Médico.com, 7 de setembre de 2015

7 de setembre de 2015

Diario Médico va publicar una entrevista a la Dra. Esquerda, en la què alerta del deteriorament que ocasiona, en l'exercici de la Medicina, la manca de formació en bioètica en les facultats. *"L'estudiant de Medicina no sap resoldre conflictes ètics"* (M. Esquerda)

ajudar, tant a professionals, com a famílies a prendre decisions al final de la vida" (M. Esquerda).

Faro de Vigo, 5 d'octubre de 2015

5 d'octubre de 2015

Faro de Vigo va publicar una entrevista a M. Esquerda arrel de la seva participació en la taula rodona sobre la competència del menor madur en la presa de decisions sanitàries, celebrada en el marc del Congrés de la Sociedad de Pediatría, en Santiago.

La Vanguardia, 9 de setembre de 2015

9 de setembre de 2015

La Vanguardia va publicar un article sobre els resultats de l'estudi sobre l'empatia dels metges i infermers d'Atenció Primària a les terres de Lleida liderat pel Dr. Oriol Yuguero amb la participació de la Dra. Esquerda.

medicosypacientes.com., 16 d'octubre de 2015

16 d'octubre de 2015

Médicos y pacientes, revista digital de l'Organización Médica Colegial, va publicar l'article d'opinió de la Dra. M. Esquerda *La toma de decisiones en menores, entre sujetos de derecho y objetos de protección.*

Diario Médico, 21 de setiembre de 2015

21 de setembre de 2015

Montserrat Esquerda va valorar a Diario Médico la reforma de la llei sobre la situació del menor i la seva autonomia.

ABC, 26 d'octubre de 2015

26 d'octubre de 2015

El diari ABC va publicar una entrevista al Dr. José Ramón Amor Pan, autor del llibre *Bioética y Neurociencias. Vino viejo en odres nuevos*, editat per l'IBB.

1 d'octubre de 2015

Participació de la Dra. Montse Esquerda, directora general de l'Institut, al programa *Trencadís*, de 8TV, en el debat *Tenim dret a una mort digna* arrel del cas de la nena de Galícia de 12 anys ingressada a l'Hospital Clínic de Santiago: *"L'aprenentatge en bioètica ens pot*

6. AMPLIANT HORIZONS... EN JORNADES I CONFERÈNCIES

PARTICIPACIÓ EN CONGRESSOS I JORNADES

20 Conferències, ponències y taules rodones durant **2015:**

NACIONAL

- VALORACIÓ DE LA COMPETÈNCIA EN EL PACIENT COMPLEX COM A REPTA ÈTIC. Jornada sobre reptes ètics i oportunitats professionals en l'àmbit social i sanitari. Comitè d'Ètica de Caser Residencial.
- LA TOMA DE DECISIONES EN PEDIATRÍA. ASPECTOS ÉTICOS. Taula rodona: XV Jornadas de Ética: Cuestiones Éticas en Pediatría. CE-CAS Comité de Ética Hnos. San Juan de Dios Castilla.
- QÜESTIONS ACTUALS DE BIOÈTICA. Associació d'Estudis Socials Cristianisme segle XXI.

Ester Busquets durant la seva conferència

- MORT I DOL EN LA SOCIETAT ACTUAL. Conferències DIXIT Lleida.

Montse Esquerda impartint la conferència

- Presentació del Llibre de Casos del CEA del Parc Sanitari de Sant Joan de Déu.
- ÈTICA MÈDICA EN MENORS. PROTEGIR, ACOMPANYAR, PROMOURE. II Congrés Nacional de Deontologia Mèdica a Tarragona.
- L'ACOMPANYAMENT ESPIRITUAL DEL MALALT. Taula rodona. Aula Salut Facultat de Ciències de la Salut Blanquerna-URL.
- PROTEGIR, PROMOURE, ACOMPANYAR. LA PRESA DE DECISIONS AMB LES PERSONES. Acte de Commemoració del 30è Aniversari de la Fundació Privada La Tutela.
- L'AVALUACIÓ DEL GRAU DE MADURESA DEL NEN PER LA SEVA PARTICIPACIÓ EN EL PROCÉS DE PRESA DE DECISIONS. Seminari Els nens i la investigació clínica: aspectes ètics, organitzat per la Fundació Grifols en col·laboració amb el *Nuffield Council on Bioethics*.

PRESENTACIÓ DE LA NOVA DIRECCIÓ I ELS NOUS PROJECTES DE L'IBB A L'OHSJD

II JORNADA PROVINCIAL DE BIOÈTICA PROMOGUDA PER L'ORDE HOSPITALARI DE SANT JOAN DE DÉU.

Els ponents de la jornada de Bioètica (Foto Maite Hereu)

- ASPECTOS ÉTICOS EN LA ATENCIÓN AL NIÑO Y ADOLESCENTE. 16th International Escap Congress from Research to Clinic practice: *Linking the Expertise*.

- NUESTROS ESTUDIANTES DE MEDICINA: ¿MEJORAN O EMPEORAN SU MADURACIÓN MORAL? ESTUDIO SOBRE RAZONAMIENTO MORAL Y SENSIBILIDAD ÉTICA EN ESTUDIANTES DE MEDICINA. *X Curso de Verano Enseñanza e Investigación en Bioética. Facultad de Medicina, Universidad de Zaragoza; Colegio Oficial de Médicos de Zaragoza; Organización Médica Colegial; i Instituto de Bioética y Ciencias de la Salud.*
- LA COMPETENCIA EN LOS PACIENTES CON TRASTORNOS MENTALES ¿SE PUEDE MEDIR DE FORMA OBJETIVA? Taula rodona *Bioética y psiquiatria. Lo que todo psiquiatra y residente de psiquiatria ha de tener en cuenta. XVIII Congreso Nacional de Psiquiatria.*
- LA COMPETENCIA DEL MENOR PARA LA TOMA DE DECISIONES SANITARIAS: PROTEGER, ACOMPAÑAR, PROMOVER. *LXVI Congreso de la Sociedad de Pediatría de Galicia (SOPEGA).*
- CONFIDENCIALITAT EN LA INTERVENCIÓ SOCIAL. DIXIT Centre de Documentació de Serveis Socials. Barcelona i Lleida.
- DE LA PÈRDUA A LA RECUPERACIÓ. Taula rodona. II Jornada de Rehabilitació Psicosocial Intensiva. Centre Assistencial Sant Joan de Déu d'Almacelles (Lleida).
- ÈTICA I PARENTALITAT. Taula rodona *Pediatría i vinculació afectiva. XIII Jornades IAN-IA: Conductes agressives i afecció.*
- EL MENOR MADUR. LA PRESA DE DECISIONS CONJUNTA EN NENS I ADOLESCENTS. IV Jornades de Bioètica. Fundació Orienta.
- LES PERSONES: EL CENTRE I L'OBJECTIU DELS SERVEIS. III Jornada de Treballadors de Talma.
- ACOMPAÑAMIENTO AL FINAL DE LA VIDA. Taula rodona. Organización Médica Colegial (OMC).
- ÈTICA EN LA RECERCA. XX Anys del CEIC Hospital Arnau de Vilanova de Lleida.

ASSISTÈNCIA A CONGRESSOS I JORNADES

NACIONAL

- Acte d'investidura de *Doctora Honoris Causa* a la Dra. Maria Victòria Molins. Universitat Ramon Llull.
- Jornada Sant Joan de Déu *Investiguem, innovem i apliquem.*
- Jornada sobre la *Fractura Social*. Universitat Ramon Llull i Càritas Diocesana de Barcelona.
- *XXIX Seminario Interdisciplinar de Bioética* Cultura de la mejora humana y vida cotidiana. *Cátedra de Bioética de la Universidad Pontificia de Comillas. Madrid.*
- *II Congreso Asociación Nacional de Comités de Ética de la Investigación (ANCEI)*. El col·laborador Dr. Pau Ferrer hi va participar com a membre dels comitès científic i organitzador
- Acte d'investidura de *Doctor Honoris Causa* al Dr. Francesc Vendrell i Vendrell. Universitat Ramon Llull.
- VII Jornada de Reflexió Bioètica *El rebuig als tractaments en l'assistència sanitària*. CEA Hospital Sagrat Cor Martorell.
- I Jornada sobre *Oportunidades y futuro de la investigación clínica pediátrica en España: superando retos*. *Asociación de medicina de la Industria Farmacéutica (AMIFE).*
- XV Jornada d'Estiu de la Professiò Mèdica. Universitat d'Estiu Ramon Llull.
- Acte inaugural del curs acadèmic 2015-2016. Universitat Ramon Llull.
- Inauguració oficial del curs acadèmic 2015-2016 Facultat de Teologia de Catalunya.
- Acte de lliurament de premis i beques de bioètica. Fundació Víctor Grífols i Lucas.
- IV Jornada de Comitès d'Ètica Assistencial Parc Sanitari Sant Joan de Déu. *Informem? Excessos i carències de la comunicació en salut.*

- Acte d'investidura de *Doctor Honoris Causa* al Dr. Paul V. Mockapetris. Universitat Ramon Llull.
- *III Congreso de Bioética: Aspectos Éticos del acceso a los datos de salud. Comité de Ética de Investigación y Bienestar Animal (CElyBA) del Instituto de Salud Carlos III.*
- X Jornades CEA 2105. Comitè d'Ètica Assistencial de Catalunya. *Prestacions privades en centres sanitaris d'entitat pública. Una mirada ètica.* Consorci Sanitari de Terrassa. Societat Catalana de Bioètica.
- Acte acadèmic de la Facultat de Filosofia de Catalunya (URL). Festivitat del beat Ramon Llull, patró de la Universitat.
- Presentació del llibre *Limitación Terapéutica en Pediatría.* Hospital Sant Joan de Déu. Campus Docent.
- Conferències Josep Egozcue. *Eutanàsia i suïcidi assistit.* Fundació Víctor Grífols i Lucas.

INTERNACIONAL

- *European Forum for Good Clinical Practice (EFGCP) Annual Conference 2015.* How do we improve health without betraying confidentiality within current and upcoming EU Regulations?
- *XXX Conferenza internazionale Pontificium Consilium Pro Valetudinis Administris.* La Cultura della Salus e dell'Accoglienza al Servizio dell'Uomo e del Pianeta.

7. AMPLIANT HORIZONS... EN PROJECCIÓ INTERNACIONAL

L'IBB SERÀ SEU EL 2017 DE LA CONFERÈNCIA ANUAL DE L'EACME A BARCELONA

Durant la *2015 EACME Annual Conference*, celebrada a Cagliari (Itàlia), Margarita Bofarull, presidenta del Patronat de l'IBB, va presentar a l'Assemblea General de l'Associació Europea de Centres d'Ètica Mèdica (EACME) la candidatura de l'Institut Borja de Bioètica-URL, per acollir la *2017 EACME Annual Conference*.

Un moment de la presentació del vídeo de la candidatura de l'IBB a Cagliari

L'Assemblea va valorar la llarga trajectòria de l'Institut Borja de Bioètica-URL com a centre de referència de la Bioètica europea.

Cal destacar que l'Institut Borja de Bioètica-URL és una de les institucions fundadores de l'EACME -una associació de gran prestigi en l'àmbit de la bioètica europea- en 1986, ha format part del seu comitè de direcció i participa en el seu congrés anual.

Veure vídeo de la presentació EACME BARCELONA 2017

<https://www.youtube.com/watch?v=40sgcSkOdaU>

NOU CONVENI

L'INSTITUT BORJA DE BIOÈTICA (IBB) I LA UNIVERSITAT CENTREAMERICANA (UCA) DE NICARAGUA SUBSCRIBIEN UN CONVENI DE COL-LABORACIÓ

L'acord va ser signat a la seu de l'IBB, a Esplugues de Llobregat, pel rector de la UCA, P. José A. Idiáquez Guevara, s.j., i la Gna. Margarita Bofarull, r.s.c.j., presidenta del Patronat de l'Institut.

El conveni de col·laboració entre ambdues entitats vol desenvolupar cursos i títols en Bioètica a partir de 2016, promovent l'intercanvi acadèmic i cultural d'estudiants, docents i investigadors.

Integrants de la Universitat Centreamericana (UCA) i de l'IBB en la sessió de treball

EUROPEAN CLINICAL ETHICS NETWORK (ECEN)

L'Institut participa en aquesta Xarxa Europea d'Ètica Clínica constituïda en 2005 amb la finalitat de compartir activitats en aquest àmbit. Es tracta d'un grup de treball integrat per 27 membres de 12 països europeus que es reuneixen dues vegades l'any.

L'IBB, representat per la seva directora general, Montse Esquerda, va assistir al *ECEN 2nd Open Forum Day* amb la finalitat de compartir experiències en la pràctica, la investigació i la formació en ètica clínica.

ALTRES CONVENIS INTERNACIONALS

- Conveni de col·laboració amb la **Universi-
dad de Desarrollo (Santiago de Chile)**
- *Centro de Bioètica de la Facultad de Medicina* per impartir el *Magíster Interuniversitario de Bioètica*.
- Conveni de col·laboració amb la **Universi-
dad Ces (Colombia)** per a la cooperació acadèmica i cultural en l'àmbit de la bioètica.

8. BIBLIOTECA I CENTRE DE DOCUMENTACIÓ

El fons documental i bibliogràfic de l'Institut Borja de Bioètica constitueix la biblioteca especialitzada en bioètica més important d'Espanya i una de les més ben dotades d'Europa.

La Biblioteca i Centre de Documentació en Bioètica forma part de la xarxa de biblioteques de la Universitat Ramon Llull i com a tal és present a:

Catàleg de Publicacions Periòdiques en Biblioteques de Ciències de la Salut Espanyole

Durant l'any 2015, s'hi han incorporat **66 nous llibres**.

El fons de l'hemeroteca ofereix 120 títols individuals i subscripcions en paper, i 1500 títols i subscripcions a revistes electròniques, conjuntament des de la URL.

L'hemeroteca disposa d'una sèrie de títols amb una gran abast temàtic multidisciplinari, que enriqueix els investigadors en bioètica, i que fa de la biblioteca IBB el principal centre sobre bioètica dins dels diferents catàlegs dels quals en forma part.

Durant 2015, la biblioteca de l'IBB ha liderat el Grup de Treball d'Estadístiques del software *Millenium* de les Biblioteques de la URL, amb la realització de les estadístiques anuals de REBIUN.

44 llibres en préstecs a usuaris de la URL durant 2015.

34 llibres en préstecs a biblioteques CSUC durant 2015.

Revistes Catalanes amb Accés Obert

70 articles demanats mitjançant el Servei d'obtenció de documents a les peticions de les diferents biblioteques durant 2015.

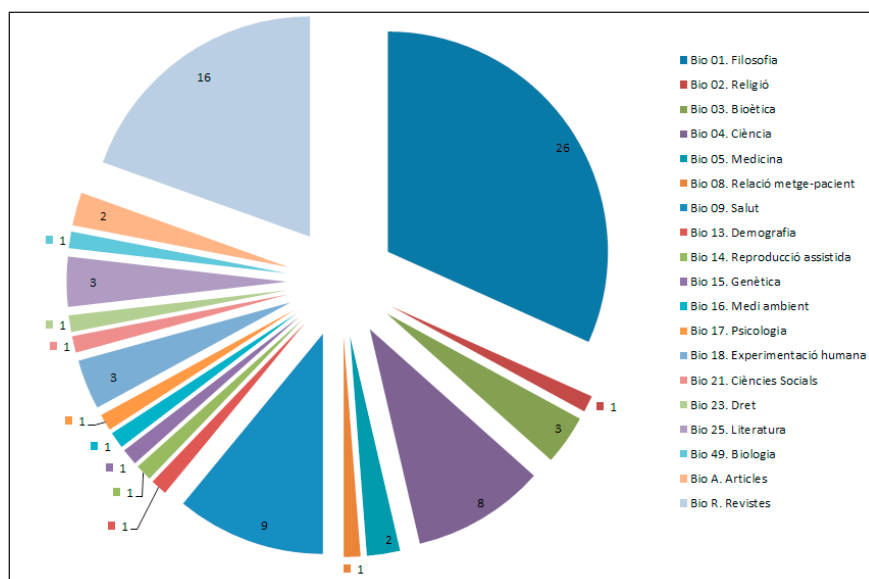
S'ha proporcionat suport a la recerca, a tots els nivells educatius, tant nacionalment com internacional.

S'ha dut a terme la incorporació d'informació a:

Dipòsit de la Recerca de Catalunya

Altres serveis de la biblioteca: consulta informatitzada de tot el fons, consulta de bases de dades, serveis d'informació i documentació selectiva, consulta en línia (<http://cataleg.url.edu/ibb>).

9. INFORMACIÓ ECONÒMICA

COMPTE DE RESULTATS

BALANÇ DE SITUACIÓ, a 31/12/2015

(expressat en euros)

ACTIU

Immobilitzat intangible	1.117,55
Immobilitzat material	5.930,58
Inversions immobiliàries	85.229,52
Inversions financeres a ll.t.	397.984,87
Actiu circulant	
Existències	11.900,00
Realitzable	224.025,85
Inversions financeres a c.t.	418.075,76
Disponible	771.681,53
Despeses anticipades	3.923,82

TOTAL: 1.919.869,48

PASSIU

Fons propis	1.805.485,77
Resultats	97.131,02
Subvencions	30.400,00
Exigible	28.055,71
Ing. Anticipats	55.955,00

TOTAL: 1.919.869,48

10. AGRAÏMENTS

Volem agrair l'esforç de totes aquelles persones i institucions que fan possible portar endavant el nostre treball. Per descomptat, a tot l'equip humà de l'Institut, personal i col·laboradors, sense els quals no seria possible res del que fem.

Volem agrair també el suport rebut per part de diverses institucions privades i administracions públiques catalanes que ens han fet mereixedores de la seva confiança.

Gràcies a tothom.

Orde Hospitalari de Sant Joan de Déu

Jesuïtes Catalunya

Obra Social "la Caixa"

Generalitat de Catalunya:

- Departament de Benestar Social i Família
- Departament de Salut

GRÀCIES!

Ampliant horitzons

CONTACTEU-NOS:

Institut Borja de Bioètica

C/ Santa Rosa, 6

08950 Esplugues de Llobregat (Barcelona)

Tel. +34 93 600 61 06

bioetica@ibb.url.edu

www.ibb.url.edu

